

נספחות

א. מפירוש רבי יהודה לנדרים

בתרביץ ש"ד עמ' 179 [51]–181 [53] הוכחתי שפירוש זה המיוחס בכ"י מונטיפיורי 323 לרבי יהודה בר' נתן – אינו אלא פירוש של תלמיד ר"י הזקן, שמזכיר פירושי רבו זה בשם ר"י, ימ"ר, ומכיון שכך קרוב שנתחלף לו למלקט זה ר' יהודה ב"ר יצחק (שירליאון) בר' יהודה בר' נתן, ופירושנו הוא פי' ר' יהודה שירליאון לנדרים.

[קובץ מונטיפיורי, 323, דף 52^a]

לשו' הר"ר יהודה בר' נתן בפ"ק דנדרים על לשו' הגמ' הרשום בצד ימין הבס בתחלה בסוף הדף⁽¹⁾ בימין.

דרימ

ע"ב

שכל (שנתנו חכמי)⁽²⁾ מקום שהזכר' הש' מצויה עניות מצויה נר' לר'⁽³⁾ דנפק' ליה מדכתי' גבי שבוע' שקר ובאה אל בית הגנב ואל בית הנשבע בשמי לשקר ולנה בתוך ביתו וכלתו את עציו את עפרו ואת אבניו וכריש תמורה⁽⁴⁾ מדמה התלמוד קצת מקלל חברו בשם ומוציא שם שמים לבטלה אהדדי דקאמ' מניין דמקלל חברו בשם לוקה דכתי' אם לא תשמור לעשות וגו' וכתי' והפלא וגו' ופריך אימ' אפי' שבעת אמת כו' והדר פריך אימ' למוציא שם שמים לבטלה ומסיק במוציא ש"ש לבטלה לא מצינן לאוקומי משו' דלא מצינו לאו אלא אזהרה דאת ה' אלקיך תירא וההיא אזהר' עשה היא. ועניות כמיתה שנ' כי מתו כל האנשי' והיינו דתן ואכירם כדאמרין לקמן כל מקום שנ' נצי' ונצבי' א"א דתן ואכירם והם לא מתו עדיין אלא שירדו מנכסיהן דא"ע גב דאמרי' דסומא נמי ומי שאי' לו בני' חשובי' כמת אין לומ' דלהכי כתי' כי מתו דסומי' לא הוו דכתי' העיני האנשי' ההם תנקר ומצורעי' נמי לא הוו שהרי היו בתוך המחנה ובנים נמי לא הוו דכתי' ובניהם וטפם ואי' לומ' דשוב היו להם בני' דמתו משמ' כמתים ממש שאי' עתידי' לחיות מאוחה מיתה דמי שאי' לו בני' ועומד להיות לו בני' אינו כמת אע"פ שעני חשוב בשעת עניו כמת אפי' נעשה עשיר לבסוף ועו' דמפני שלא היו להם בני' לא ה"ל לירא פחות מהם שבכך לא נעשו קרובי' למלכות מבתחלה ואי' לומ' דלעולם היו סומין או מצורעי' ונתרפאו במתן תורה שאו נתרפאו כלם דאמרי' במדרש⁽⁵⁾ דבמעשה העגל חזרו בעלי מומין למומן מ"ר

1234567

וש"מ גדהו בפניו אי' מתיר לו אלא בפניו שלכך מהר להתיר לה לאלתר בפניה וש"מ אי' בין נדוי להפרה ולא כלום דאע"ג דאמרי' בפר' בתר' דמ"ק⁽⁶⁾ דטוט אסר וטוט שרי כלומ' מיד אחר שתקעו השופר לנדותו יכולי' להתיר לו וקאמ' וה"מ בממונא אבל באפקרסות' ער דחיילא שמתא דרבנן תלתין יומין איכא למימ' דנדוי דהכא אי' חמור אלא כשל ממונא שאינו אלא לכפרה בעלמ' ולאיים עליו

(1) בדף 51^b מועתק לשון הגמרא. (2) נחקק ע"י קו.

(3) ר"י בחיט' שלנו דף ז' ע"ב ד"ה אם. (4) ג' ע"ב.

(5) במדבר ר' פ"ז א' ושם ד', ופי"ג ח'. (6) ט"ז א'.

שלא ירגיל עוד להזכיר שם שמים לבטלה מ"ר משמית נפשיה והדר משמית בר בי רב או' ר' (1) שלכבוד התורה היה משמית עצמו תחלה לפי שהיה קש' בעיניו לבזות החכם והיה משמית נפשיה להתכפר שלא יענש בגדוי צורב' מרבנן וכן נרא' כדאמ' (2) במערבא מימנו אנגדא דבר בי רב ולא מימנו אשמתא שהנדוי חמור להם יותר והיה קש' בעיניהם לנדותו ולכך מר וטרדא חסידא היה קשה לו לשמתו אע"פ שהיה מחוייב שמתא ולא היה רוצה לימנע מלשמתו מאחר שנתחייב שמת' אלא שהיה מחמיר על עצמו לשמת את עצמו תחלה וגם היה מראה שאי' נקל בעיניו לשמת צורב' מרבנן שלא היה רוצה לשמתו עד שמשמת עצמו תחלה וכתו' (3) הריב"ב (4) שפר' לפני רבינו יעקב (5) פר' שהיה ירא שלא ישכח התר' נדוי של צורב' מרבנן או יתעצל בה וע"י שיזכור התרת נדוי של עצמו יזכור גם של צורב' מרבנן משמית ח' ע"א נפשי' והיה מרחיק ד' אמות מחכריו והלא מושבע ועומד מהר סיני הו' כו' כו' ע"ש כתו' (6) ידע מאן שמתיה אם מכירו לאותו האיש שחלם עליו שנדהו בחלום מהו דלישרי ליה כו' לשמת' שויה שליח מן השמים כשהראו לו בחלום שזה נדהו למישריה לא שויה שליח מן השמים שמתיה ושרו ליה בחילמיה מאי מאי מי צריך להתיירו עוד כשם שאי אפשר לבר בלא תבן בהרואה (7) דריש ליה מהאי קרא הנביא אשר אתו חלום יספר חלום ואשר דברי אתו ידבר דברי אמת מה לתבן את הבר וגו' ח' ע"ב רבינ' הל' נדר' לדביתהו כו' עיין עליו במקומו (8) א"ר שמואל (9) בר רב זכיד א"ר יצחק כו' או' ר' דשמא לא קבלו כל אלו האמורי' זה מזה כסדר שנקבעו כאן אלא מדא"ר שמואל עד משו' ר' אחא דתני דבי ר' חייא (10) הוי סדר אחד פרו' אותו ר' אחא שהיה שונה בבית ר' חייא או כבית (11) תלמידיו ומא' ר' זירא עד משו' ר' יהודה בר' אלעאי סדר אחר וכן משמ' שעד משום מושך סדר קבלתם זה מזה וגם ראיתי שיש מפרשי' כך והלשון אי' מיושב דבתחלת סדר השני היה לו לומר' כך ור' זירא א' ר' יוסי (12) כו' אלו בני אדם שיראי' להזכיר ש"ש מיראי שמי דריש ש"מ מדכתי' מרפא בכנפיה הדין הירגא דיומא מסי אבק הנראה בעמוד זריח' השמש מרפא וחברו ביום' סוף פ"ק (13) הדין הירגא דיומא לא שמיה והיינו דקאמ' נבוכד נצר וכל דרי ארעא כלא חשיבי אי' מפורש' רפואתו בתלמוד ושמא מרפא כשמסתכלי' בו ויותר נ"ל דממילא הו' מרפא כשהו' בעולם ומועיל לחולה בכל מקום שהוא ומ"מ מועיל יותר למסתכל בו

- (1) ר"י בתוס' שם ד"ה משמת. (2) מו"ק י"ז א'.
- (3) צ"ל: ובתוס'. (4) הר' יצחק בר' ברוך תלמידי של ר"ת (שו"ת רש"ל סי' כ"ט).
- (5) וכ"ה בתוס' שם ד"ה משמת בשם ר"ת.
- (6) צ"ל: בתוס'. בתוס' שלנו ח' א' ד"ה מושבע ועומד הביאו כאן "תוספות" שלפניהם: ופי' בתוס' יכו' כך פי' בתוס'.
- (7) ברכות נ"ה א'.
- (8) עי' להלן דף 56a, ובדף 51b בהערתקת הגמרא כתב המאסף: רבינא הל' נדר' לדביתהו כו' כו' במקומו ג' דפי' לפניך.
- (9/10) המאסף של הכ"י הזה העתיק בדף 51b את לשון הגמרא כך: א' רב שמואל וכו' א"ר אחא אריכא משום ר' אח' דתני דבי ר' חייא, וזוהי גי' המפרש הזה: מ': א"ר אחא אריכא דבי ר' חייא א"ר זירא וכו'. "ר' אחא אריכא" הוא ר' אחא בר פפא (שבת קי"א א'); ר' אחא ("אחאי") דתני דבי ר' חייא, הוא ר' אחי תנא דבי ר"ח, ברכות י"ד א'.
- (11) צ"ל: בבית.
- (12) המאסף שם העתיק: א"ר זירא א"ר אסי א"ר אלעזר; בילקוט מלאכי: א"ר אסי א"ר זירא, מ' א"ר זירא אמ' רב אשי (i). — "הלשון אינו מיושב" לפי סגנון הבבלי, אבל בירוש' הדבר רגילי, והלשון נדרים משונה. (13) כ' ע"ב.

דומיא דהא דאמרי' בכ"ב סוף ס"ק¹) רשב"י או' אבן טובה הית' לו לאברהם תלויה בצוארו וכל חולה שרואה אותה מיד מתרפא וכשנפטר אברה' נסלה הקב"ה וקבעה בגלגל חמה והיינו דא' אינשי אידלי יומא אידלי קציר' ונראי' הדברי' שרפוא' הירגא דיומא ורפוא' אידלי יומ' אידלי קציר' הכל ענין אחד אע"ג דהתם לא מייתי ומרס' בכנפיה והאי דקאמ' ופליג' דר"ל פ"ר²) זקני²) בשם רבנו שמואל דפליג' בהא דר"ל קאמר דמסי לעולם הבא ולא בעולם הזה ואבני סבר דמסי אף בעולם הזה תימ' לי מי פליג' ר"ל דמסי בעולם הזה הא אמ' אינשי אידלי יומ' אידלי קציר' ואהא לא משמ' דפליג' ריש לקיש דבכמה מקומו³) בתלמוד פריך תלמודא מהא אמרי אינשי ואפי' תאמ' דרפואה דהכא ודהתם שני עניני' הם מ"מ הכל תלוי בשמש בעולם הזה ושמא לר"ל נמי הו' מקל קצת את החולה אבל שם רפואה ליכא בעולם הזה לר"ל כ"א לעולם הבא אכל לאבני הו' מרפא ממש כדקאמ' מסי א"נ ה"ס האי דדייק אבני מקר' דמרפא ש"מ הדין הירג' דיומ' מסי פליג' דר"ל⁴)

[דף 52^b] גם זה מפרו' הר"ר יהודה בר"נ ז"ל בפ"ק דנדרים על

הכתוב בדף אח' לצד ימין.

ט' ע"ב אמ' ר' שמעון הצדיק כהן גדול היה כדאמ' בפ"ק דיומ' (5) ששמש שלשי' שנה בכהונ' גדולה לשחת שערך זה נאה נהי דתגלחת סומאה היה עושה עכשו שמת עליו מת פתאום ונסמא לו מ"מ אפי' לא נטמא היה עושה תגלחת סהרה למלאות מים מן המעיין לערות אל השוקת ולהשקות בהמות שהייתי רועה ופתחו יצרי עלי נבהל בעצמו. ובקש לסרדני מן העולם לדרוף אולת ולהיות רועה זונות מתוך שראיתי עצמי נאה ביותר שמתוך כך יהו גשמעו' לו יותר לעברה כדאמ' (5a) כל זונה שנשכרת בארבע שוכרתו בשמונה כלהו אשמות גמי לא ליכול דעל חטא אתו וה"ה חטאת חלב לא ליכול ואפי' חטאת גזיר סהור לא ליכיל אלא דבההוא איכ' למימ' שאי' חמור כ"כ כנזיר טמא ששנה בחטא. כשהן תוהי' נודרי' שתוהי' על עונותיהם ומצטערי' עליהם נודרי' לצער עצמן לכפר עונותיהם וכשהן מיסמאי' ורבי' עליהם ימי סומאה מתחרטי' שימי הסומאה וימי' הראשוני' שנופלים הם רבי' עליו יותר ממה שנתכון בתחלת הנדר נמצאו מביאי' חולין בעזרה. לאו ממש חולין בעזרה דכיון י' ע"א שלא הותר נדרו⁶) ע"פ חכם הויא נזירות גמורה אלא קרוב הדבר להיות חולין בעזרה. שיתחייבו קרבן⁷) קרבן חטאת. כולן שיטה אחת הן דנזיר חוטא לשמעון הצדיק משו' דהוי כעין חולי' בעזרה כשנטמא כדאמרן ור' אלעזר הקפ"ר משו' דצער עצמו מן היין והכי גמי קא אמרי' ביבמו⁸) כלהו סביר' להו מאמר קונה קנין גמור ואי' שוים לגמרי דאיכ' דסבר דקונה קנין גמור מן התורה ואיכא דסבר מדרבנן וכן בפ"ק דסכה⁹) דכלהו ס"ל סכה דיר' קבע בעינן דאיכא דבעי ד' אמות ואיכא דלא בעי אלא¹⁰) כדי ראשו רובו ושלחנו מ"ר¹¹) מכאן ליושב

(1) ט"ז ב'. (2) עי' תרביץ ש"ד עמ' 180 [52]. (3) לא מצאתי, ועי' נדרים מ' ע"א וברש"י.

(4) בתוס' ד"ה ופליגא: ומוקי לה ברפואה בעוה"ב ומיהו גם רשב"ל מודי הא דאמרי אינשי וכו' אך לא מן הפסוק. (5) יומא ט' א': צא מהם מ' שנה כו', ועי' שם ל"ט א'. (5a) ב"מ פ"ה א'.

(6) עי' רא"ש ור"ן. (7) לא גרס "חטאת" וליתא גם ברש"י ובתוס' פ"א א'.

(8) נ"א ב' ועי' תוס' שם. (9) ז' ע"ב ובתוס' שם. (10) אלא.

(11) בתוס' שלנו כסו לים דברים אלו בעיקרם בד"ה אמר אבני, וד"ה כולן, ובסוף ד"ה כולן: תר"ר

בתענית שנקרא חוטא ולדברי ר' אלעזר הקסר י"ל דחטא על הנפש הוי כמו אני ובני שלמה חסאים ולי נראה דאיכא לפרושי חטא ממש וקאי לשון חטא אטומא מויד דאיירי בה לעי' כדדריש בכרתות¹ בפתע זה אונס פתאום זה מויד ויכול להיות שהאשם מכפר על טומאת המויד כיון שעשה תשובה שהרי הו' מארבע' המביאים קרבן על המויד כשוגג ובפ"ק דתענית² א' שמואל היושב בתענית נקר' חוטא מדר' אלעזר הקפר ור' אלעזר או' נקרא קדוש שנ' קדוש יהיה ופריך התם עליה והא כתי' מאשר חטא על הנפש ומשני ההוא דסאיב נפשיה. והדין קרא בנזיר סמא כתי' דשנה בחטא להכי כתביה בנזיר סמא ולעולם נזיר סהור נמי חוטא הוא. הכא משמ' דנזיר סהור נמי חוטא הו' ולהכי יליף מיני' יושב בתענית וה"נ מוכח בפ' מי שא' הריני נזיר מגלח³ דקאמ' לעולם קסבר בעל ומעקר⁴ עקר א"ה חטאת העוף נמי לא תיתי סרו' שבטל נזירותה סבר לה כר' אלעזר הקפר כו' כו' האריך⁵ עיין בתו' לשו'.

גם זה לשו' הר"ר יהוד' בר"נ בפ' ד' נדרי'.

כ"ב' וכן פר' דמשו' הכי לא תני הכא גמל פורח באייר שאי' דרך בני אדם רגילי' לומ' בלשו' גוזמ' על שום גמל שיהא פורח באייר דאע"ג דאמ' בעלמא גמלא פרחא במכו' פ"ק⁶ ובהאשה שהלכה ביבמו'⁷ מ"מ פורח באייר אי' רגילות לומ' אפי' בלשו' גוזמ' וה"ל כנשבוע על האיש שהו' אשה ועל האבן של שייש שהו' של זהב⁸.

כ"ה א' אחר זה במקום אחר כת' וז"ל על הגמ'⁹ כקור' בית הבד

ולא וכי זהו הבאי והלא פעמי' הו' גדול כך ויותר. תליסר אורוותא דתיבנ' י"ג אורוות סוסי' מלאות תבן. ובלע יתהון כל אותו התבן בלע ומפר' בירושלמי¹⁰ ויהבין ביה גחלי' גמורי'¹¹ ובלען ומיתא. א' שמואל בסרוף פרש"י בשבוע'¹² מנומר כקירת בית הכר שכלאה חרצנים¹³ וכעין זה פרשו כאן הפרושי' דאית בה חדקי¹⁴ ולפרושי' יצטרכו ליישב למה צריך בקור' בית הבד שיהא חירקי כגבה. אכל בערוך¹⁵ פר' בשם רב שרירא גאון טרוף שוה כמו הטורף את גגו בס"ב דמכשירי'¹⁶ שמטיח גגו ומשוה אותו כקור' בית הבד שהיא שוה וחלקה ולא עגולה לעצור כל מה שתחתיה כולהו נמי מיטרף טריפי שהולכי' על גחונם א"כ שיי' הם ומרובעי' מלמטה פלאט בלע' ומשני שגבו טרוף שוה אינו כשום נחש שבגבו אי' שוה ומרובע אלא עגול וליתני טרוף ולמ"ל למיתני כקור' בי' הבד ומשני הא קמ"ל דקור' בית הבד טרוף דהכי עדיף טפי משאם היה גבה עגול ולא שוה שהיה העץ חסר ולא היתה כבדה כ"כ וגם יכולי' ליתן דבר עו' להכביר על השוה

יוסף זצ"ל כדפירש ואח"כ מתחיל ד"ה דנזירות. אבל סדר הדיבורים הוגה ונשתבש בדפוסים, אבל בדפוס וויניציא הסדר: אחר ד"ה כהלל שבדף ט' ע"ב – ד"ה כולן – נזירות מי איכא – כשהן תוהין – ואבע"א – נדבה – ר' יהודה – אדם מביא – אמר אבוי – דשנה בחטא – וכה"א (אבל ד"ה חרק כתוב שם בדף ט' ע"א במשנה), ולפני "הר"ר יוסף" יש שם נקודה, והדברים מחוברים עם ד"ה נזירות, וצ"ל: הר"ר יוסף זצ"ל כך פירש, ויש כאן בתוס' מקורות שונים.

(1) עי' בריתות י' ע"א. (2) י"א א' (3) נזיר י"ט א', ועי' תוס' סוטה ט"ו א.

(4) מעקר. (5) המעתיק קיצר. (6) ה' ע"א.

(7) יבמות קט"ז א', הרשב"א בחידושי' בשם "תוס'". (8) עי' תוס' שבועות כ"ט א' ור"ן נדרים כאן.

(9) "הגמרא", כלומר בטיסקא של "כקורות בית הבד". (10) נדרים פ"ד, ל"ז ד'.

(11) צ"ל: גומרי' גחלי'. (12) כ"ט ב'. (13) חריצים.

(14) במיוחס לרש"י: דומיא דקורת בית הבד דהוי טרוף חדקים חדקים; "דאית בה חדקי", לשון

הגמרא שבת מ"ו א'. (15) ערך טרוף ה'. (16) פ"ב מ"ד.

ומרובע מלמעלה יותר מעל העגול (ובירושלמי¹) נמי קאמ' הכא שמואל אמר במרובע אין תימר במרובע, נרא' בשאי' מרובע²). למ"ל גדול אפי' קטן למה שנה כקור' בי' הכד דמשמ' נמי גדול כמותה ומתרח' לית ארחא דהדין תנא מתפס אלא במילא רובא פרו' בדבר גדול חדע לך שהו' כן דתנינן גמל פורח באויר נתני עכבר פורח באויר תני רבי שמואל³ ב"ג אין מרובע מששת ימי בראשית פרו' במה שנברא אז ופריך עלה מגופ' של בהרת כגריס הקלקי⁴ מרובע ומתרח' ירבעינה הוא כו' ואח"כ או' אית דבעי מימר לא אמ' רב[י] שמואל⁵ ב"ג אלא בבריות ותני כן מרובע באוכלין ואי' מרובע בבריות ואף ע"ג דמרובע דגריס הקלקי הוי מרובע ממש מכל צד שיש לו זווית גבי נחש שמא לא קאמ' מרובע ממש אלא שוה פלאט בלע' לאפוקי עגול ומכ"ש פריך מגריס הקלקי ועו' יש לפר' דלמאי דמסיק דגבו נמי טרוף ר"ל שהו' מרובע מד' רוחות גבו ובטנו ושני צדדיו עכ"ל בס' ד' נד'.

כ"ה ב' עו' ז"ל כת' אחר זה הנ' סמוך לו ממש

גדרי שגגות אמ' קונם אם אכלתי קונם ככר זו עלי אם אכלתי ואם שתייתי ונזכר שאכל ושתה דכיון שאם ידע שאכל ושתה לא היה נודר אי' פיו ולבו שוין קונם שאני אוכל ושאיני שותה כלומ' אם אני אוכל ואם אני שותה ושכח ואכל ושתה בשעה שיש לנדר לחול הוי שגגה שאי' זכור מנדרו ומותר⁵ שכך היה בדעתו כשנדר אם אוכל ואם אשתה במזיד שאני זכור מגדרי והא דא' לעיל כו'⁶ בס"ד גדרי'.

[דף 55^ב] בפרו' ר"י בר' נתן בס' הנודר מן המבושל.

מ"ט א' לוליבא דקרא גווא דקרא הפנימי שבו לשו' לב דבר זה אסור' לאמרו בפני ע"ה לפי שמתאוי' לאכלו בעודו רך וישחיתו הפשתן ע"א לפי שאסור ללמדו אומנות ע"א פן ילעיגו עלינו ויאמרו קבעו חכמי' במשנתן רפואות שהכל בקיאי' בהן ודמי לחוכא ואיטלולא מאן חולי' רבנן מתוך טרחן בתורה חשים בראשם ובגופם ואוכלי' אותם הטריות אבל לחולי' גמורים הם כמלאך המות קצירי ממש חולים השוכבי' במטה מריעי רבנן מתוך שאוכלי' מעט וישנים קמעא ואינם בריאי' כ"כ בגופן.

מ"ט ב' דאכלי נהמא בנהמא אלמ' לדידהו מיקרי תבשיל והנודר מתבשיל אסור בעכה בבלאי טפשי קרי להו לפי שפוטרי' עצמן באכילתן מברכ' בור' מיני מזונג' ומברכי' על הפת ופוטרי' הדייסא וסתמ' דמתני' פליג עלייהו למדנו מכאן שפת אינה פוטרת עבה ואע"פ שברך על הפת חוזר ומברך על הדייסא בורא מיני מזונות והר"ר אברהם⁷ היה מברך בור' מיני מזונות תחלה על דייסא והדר שרי המוציא מספק' ליה אי כמתני' אי כבבלאי או שמא מזה קרי להו טפשי דכיון דלאו ארח' למיכלינהו בנהמא היה להם לברך בתחלה על הדייסא והדר שרי המוציא ולא לאחר עד לאחר כן דשרי המוציא ולאכלן עם הפת לפטרו⁸) נקרני דהוצל בר' ברי"ש כמו נקיר

(1) נדרים ס"ה, ל"ז ד'. (2) לפניו היה "במרובע", והגיה: ב שאינו מרובע.

(3) ש מ ע ו נ . (4) בנדרים בטעות: האיטלקי, אבל בשבועות פ"ג, ל"ד ד' כנכון.

(5) ומותר כפול בכ"י בסוף שורה ובתחילתה.

(6) עי' תוס' כאן ד"ה נדרי שגגות. (7) עי' תרביץ ש"ד עמ' 180 [52].

(8) עי' תוס' ר"י שירליאון ברכות מ"א ב' ד"ה לאחר הסעודה, ותרביץ שם.

שמה דס' כל הברש' (1) ואית דגרסי נקדני בדלי'ת כמו (2) הנקדני' תופס' אותו על כך וי'מ נקדני
הם תלמידי חכמי' על שם חכמתם קרי להו כך כדכתי' חכמת אדם תאיר פניו מגורת כי קרן עור
פניו כו' כו' כו' (3) לפדי ליטואמרייו בלע' ברקודי לשו' רקוד בקורקני כמו
ומקרקר קיר ע'ש.

בפרו' הר"ר יהודה בר"ג בס' אי' בין המודר.

ל"ח א' אלא פלפולא וחריטות בעלמ' נתן למשה בתחלה אלא על גבור ועשיר חכם וענו
תימ' לי אמא לא קאמ' נמי ובעל קומה כדקאמ' בס' המצניע (4) דקאמ' דילמ' משה שני דאמ' מר
אי' השכינה שורה אלא על גבור וחכם ועשיר ובעל קומה ובשלמ' התם לא מזכיר ענו דעיקר'
דמילת' ליתיה התם אבל הכא ה"ל למימ' נמי ובעל קומה ונראה היה לגורסו כאן ולגרוס אח"כ
גבור ובעל קומה דכתי' ויפרוש את האהל ודחי ראייה דגבור ודילמ' דאריך וקטין כו' ושמא י"ל
דככלל גבור הוי בעל קומה ונפרש שר' יוחנן עצמו הביא אח"כ ראייה דויפרוש וממילא שמעינן גם
בעל קומה אע"פ שלענין גבורה נדחית ראייה דויפרוש והא דאמ' במ"ק (5) גבי רב הונא ראוי היה
רבנו שתשרה עליו שכינה אלא שבבל גרמה לו אע"ג דאמ' בתענית בפירקא דחסיד (6) רב הונא
איניש גוצא הוה איכ' למימ' שאם היה בא"י היה נעשה בעל קומה או שמא באקראי בעלמא שורה
שכינה אפי' על מי שאי' בו כל המדות הללו דילמ' דאריך וקטין ודק וחלש כמו (7) אליהם
קועיה קטין קועיה אלא מן הדין קרא ואתפוש בשני הלוחות ואשכרם והיאך שברם
בהשלכתו והלא היו עבות הרבה כדתניא הלוחות ארכן ששה ורחבן ששה ועכיין שלשה וא"כ
בגבורה גדולה נשברו ועו' שהלוחות היו של סנפירינן (8) והית' אבן חזקה מאד כדאמרי' התם (9)
מצ' באחד שלקת סנפירינן ובקש לבדקו הושיבו על הסדן והקיש בקורנס נשבר הקורנס ונבקע
הסדן סנפירינן לא זו ממקימו ארכן ששה ורחבן ששה א"ר כי בירושלמי פ' משוח
מלחמה (10) אימ' כל לוח ולוח ארכו ו' ורחבו ג' וכן בשקלי' פ' י"ג שופרות (11) והא דאמ' בס"ק
דב"ב (12) י"ל דרחבן של כל שתיים מונה ביחד שתיים שלמות ושתיים שבורות או שמא תלמוד שלנו
חולק ואם חולק י"ל דאורך הלוח קרי תלמוד שלנו מראש תחלת הדף עד ראש התחתון של סוף
הדף ורוחב קרי רוחב הדף שהוא אורך השטין והיו מונחות בארון אלו ע"ג אלו אבל לפי
הירושלמי לוחות ושברי לוחות כולן זו בצד זו מ"ר עשיר פסל לך ואע"ג דמקודם לכן
שרת' עליו שכינה מ"מ לכך נכתב פסל לך דקמ"ל שנתעשר כו' לאשמעינן שדרך נביא שהו' עשיר
חמשי' שערי בינ' נבראו בעולם וכלם נקנו למשה חסר אחת יש לפרש דנפק' מדכתי'
בתורה מוזקק שבעתים ובסוף פ"ק דר"ה (13) דריש ליה הכי בהדיא דהיינו ז' פעמי' ז' והוא (מ"ס
פנים סמא ומ"ס פני' טהור וכלן נתנו למשה דכתיב ותחסרהו מעט מאלקי' היינו שער אחר
דתפסת מועט תפסת והיינו חמשים לאפוקי ממאן דשקיל בלא אגרא בתמיה א"כ
מאי רביתיה אלא דאפי' באגרא שהיה עשיר ולא היה צריך להם כלל אפי' לשכור משלהם

(1) בחולין ק"ה ב' ליתא, אבל בפסח' קי"א ב', ועי' ערוך ע' נבל וע' נקד.

(2) ברכות נ' ע"א, ועי' שם בתוס' ר' יהודה שירליאון, ובתריבין שם. (3) המעתיק קיצר.

(4) שבת צ"ב א'. (5) כ"ה א'. (6) בתענית ס"ק ג' ליתא, אבל ישנו במגילה כ"ז ב'.

(7) ב"ק נ"ה א'. (8) שהש"ר פ"ה י"ד סי' א', תנחומא תשא כ"ט, ועוד.

(9) שהש"ר שם, סי' ג' ופסדר"כ, דף קל"ה ע"ב, ועוד. (10) סוטה פ"ה, כ"ב ע"ג.

(11) שקלים פ"ו, מ"ט ע"ד. (12) י"ד א'. (13) כ"א ב'.

ודילמ' משום דענו¹) הוה ולא היה רוצה לשכור מהם שלא יתביישו ממנו להשכיר לו בזול או אפי' אי' רצונם להשכיר דאילו במשה כתיב לא חמור אחד מהם נשאתי דאפי' בשכר שלא דחק אותם להשכיר לו שלא מרצונם. אפי' ברצון לא שכרן פן יתביישו להשכיר לו בזול ולא רצותנו לשו' רצון דריש ליה תלמודא ולפי הפשט היא כמו לא רצתנו מלשון קנה רצון וכן סבותנו²) כמו סכנתנו לשו' פרו' הר"ר יהודה בר"נ ע"ש. [56^a]

ט"ו ב' (בגליון שלמעלה:) בפ' ואלו מותר' כת' וז"ל שבועה שאיני ישן כו' בספר רבנו יעקב מחק יודין דשאני³) וה[גיה] שאני ואיני יודע למה דגבי שבועה אינו מיושב כ"א שאיני ביו"ד דהא לא מפ'.....⁴).

כ"ג ב' (בגליון שמשמאל לאורך הדף והשורה הראשונה חסרה:) [כל⁵] נדרי דאמרינן בליל י"ב הגיה אבא מרי וצוק'ל מיום כיפורים זה עד יום כיפורים הבצ"ל] כלהון דאיחרטנ' בהון כו' והאו' מיה"כ שעבר עד י"ה זה הבא ע[לינו] כלהון איחרטנא בהון] א[ינו] אלא טועה שאי אפשר להתיר נדרי עצמו ובלא חרטה דמעיקר' ובלא יחיד מומחה או ג' הדיוטו' ועו' שהלכה [כרב פפא דהוא] בת[רא] דא' בפ' השולח⁶) שצרי' לפרט הנדר והאריך הרבה כו' ובסוף ז"ל ומה שתקנו לומ' ביה"כ ולא בר"ה כמו שהו' ב[משנה] משום דיה"כ בטל ממלאכה ואיכא כנופיא טובא וסמוך הוא לר"ה ופעמי' שיה"כ נקר' ר"ה כדכתי' בר"ה ב[עשור לחדש איז] והי שנה שר"ה שלה בעשור לחדש הוי אי' זה יה"כ⁷). לשו' רבנו יע[קב].

בפרו' מס' נדרי' בפ' ד' נדרי'.

כ"ב ב' א' רבא א' רב נחמן הלכה פותחי' בחרטה מכאן הקשה רבנו יעקב על פרש"י דפר' הדר בערובי⁸) שפר' שם ר"ג שנתעטף וישב סבר פותחי' בחרטה צרי' החכם למצא פתח לשואל שיהא לו פתחון פה לומ' לדעת כן לא נדרתי ואלו הייתי יודע שכך לא הייתי נודר ולכך צרי' לישב ורב נחמן סבר אי' פותחי' בחרטה אי' צריך לפתוח בחרטה אלא החכם עוקרו אע"פ שאי' מוצא לו כו' בפ"ד נדרי' ע"ש ובתוס' פ' הדר בערובי'.

בפ"ק דנדרי' לשו' הר"ר יהודה בר"ר נתן בפרו'

ח' ע"ב רבינא הוה לי' נדרא לדביתהו נדר שאי' יכול [להפר]⁹) שאי' של ענוי נפש אי שלא הפר לה ביום שמעו אתא לקמי' דרב אשי א"ל בעל מהו שיעשה שליח לתרסת אשתו רבינא לא היה יכול להפר לה כדקאמ' בסמוך דלא שרי למישרי נדרא באתרא דרביה ולכך היה צרי' רב אשי להתירו והיא היתה בושה לבא לפניו ולכך היה שואל רבינא אם יכול להיות שליח לומר לרב אשי חרטה שלה ויתירו נדרה שלא בפניה אבל אי לאו דלא שרי למישרי נדר,

(1) דענו, כנוי הפירוש" שבשמ"ק והרא"ם שם (דעניו) ותוס' ד"ו (דעניו) והרא"ש.

(2) "סבותנו" אין בכחוב, ואולי צ"ל: סבותם (יהושע ו' ג') כמו סבתם. (3) דשאני.

(4) עי' רא"ש ותוס' י"ד ב', ועי' ב"פירוש" וברא"ם שבשמ"ק.

(5) השלמתי ע"פ ס' הישר לר"ת סי' קמ"ד, ובקיצור בתוס' נדרים כ"ג ב' ד"ה ואת.

(6) גטין ל"ה ב'. (7) ערכין י"ב א'.

(8) עירובין ס' ע"ב. (9) השלמתי מדעתי.

באתרא דרביה היה רבינא יכול להתיר לה ואפי' לר' יהודה דאסר להתיר נדרי אשתו כדתנן במס' נגעי' פ"ב⁽¹⁾ כל הנדרי' אדם מתיר חוץ מגדרי עצמו ר' יהודה או' אף לא נדרי אשתו שבינה לבין אחרי' מ"מ היה מוצא אחרי' שהיו מתירי' לה בביתו או יחיד מומחה או ג' הדיוסות א"ל אי מכנפי אין אי לא מכנפי לא אם השלשה המתירי' את הנדר הם כבר נאספי' ביחד אז יכול לעשות שליח לחרטת אשתו ואי לא לא דתירי לא שרינן ליה ליעשות שליח לחרטת' ולכנופינהו ור' מפ' (2) הטעם דחיישינן שלא ישנה דבורה ויוסיף עליו לישב חרטתה יפה דכיון שסורח לכנופינהו חיישינ' נמי שמא לא יכוין לומ' החרטה כמו שהיא מתוך שהו' להוט להתיר נדרה וי"מ דכי היכי דמסרחינן ב"ד לאיכנופי מסרחינן להו נמי לבא וישמעו החרטה מפיה ש"מ תלת [ש"מ] לא שרי למישרי נדרא באתרא דרביה כדפר' מדלא היה יכול להתיר נדרו כ"א לפני רב אשי כדפר' וש"מ כי מכנפי שפיר דמי להיות שליח לחרטתה וש"מ לכנופי לא ושמתא אפי' באתר' דרביה יכול להתיר דאין לדחות הדבר ופעמי' שאין הרב מזומן או אינו פנוי להתיר לו ויבא לדחות ע"י כך התר השמתא ולא ניח' לן שירחה ההתר ויחיד מומחה שרי שמתא ואין צרי' לא שלשה ולא עשרה כיון שהו' יחיד מומחה כך יש לפר' הסוגיא והקש' רבנו שמואל ל⁽³⁾ מה ענין דיני התרת נדרי' בהך שמעתא זה ה"ל לומ' בפני' בפ"ד נדרי' ועו' דבכולי האי שמעת' איירי בנדוי וגם בתר הכי מיירי ביה ומפסיק בינתים בדיני התר' נדרים ועו' ק' לו היכי שרי ליה הכא ליעשות שליח לחרטת אשתו והא בגטי' בפ' השולח⁽⁴⁾ גבי המציא את אשתו משו' נדר קאמ' כל נדר שהו' צריך חקירת חכם לא יחזיר דאי' יכול לומ' אילו הייתי יודע שהנדר אינו נדר שיש לו התרה לא הייתי מגרשה משום דאין אדם רוצה שתתבזה אשתו בב"ד דלא ניח' ליה שתלך אשתו בב"ד ויתירו לה שלא תתבזה בב"ד ואם יכול לעשות שליח להתיר נדרה במה היא מתבזה בב"ד משו' דצריך להתירו בב"ד ע"י שליחה אלא ודאי אי' שליח מועיל אלא היא עצמה צריכה לבא ועו'⁽⁵⁾ מה חלוק יש בין מיכנפי ויתבי לכנופינהו איהו וגם לשו' כנופי מה שייך בשלשה ועו' תימ' רב אשי לבדו היה יכול להתיר הנדר דהפר' נדרי' ביחיד מומחה ורב אשי היה יחיד מומחה ונ"ל להביא ראיה ש[רב אשי ה]יה מומחה דאמ' בבכורות בסוף פ' כל פסולי המוקדשי'⁽⁶⁾ ההו' רוע'⁽⁷⁾ דאת' לקמיה דרב אשי עד אבל הכא מכדי ידע דהאי מים מובהק הוא מאי טעמ' אייתי' קמיה דרב אשי משום כבודו של חכם כו' ש"מ שהיה מומחה להתיר בכורות דאי י' (8) בשלשה הוה שרי ליה כדאמ' (9) שלשה מתירי' את הבכור במקום שאי' מומחה ובהא לא שילך לומר ש[מביאו לפני חכם משו' כבודו של חכם דהפר' נדרי' והתרת בכור הם ענין אחד כדקאמ' התם שלשה מ[תירי'] את [הבכור במקום שאי' חכם] (10) שלשה מפירי' את הנדר במקום שאי' חכם ימאחר שרב אשי היה יחיד מומחה להתיר [בכורות] מה היה משיב לרבינא אי מיכנפי אין אי לא מיכנפי לא על מה שהיה שואלו אם יכול להביא שליח לחרט' אשתו לפי שהיה רוצה להחיר נדרה בפניו לפי שהיה רבו ולא שרי למישרי נדרא באתרי' דרביה והלא רב אשי לבדו היה יכול להתירו ולא שייך בי' כנופי ויש לתרץ בזה דמשו' דרבינא

(תגליון
לא
יצא
בצילום)

(1) פ"ב מ"ה. (2) בתוס' שלנו ח' ע"ב ד"ה אמר בשם ר' י'.

(3) רברי הרשב"ם ותשובת ר"ת בס' הישר סי' תקצ"ה, דף ס"ז ע"ב-ע"ד, ועי' תוס' כאן.

(4) גטין מ"ו א'. (5) "ועו'" כפול בתחילת שורה. (6) בכורות ל"ו ב'. (7) שרוע.

(8) דאי [לאו הכי], יעי' בתוס' שם. (9) בכורות שם. (10) מומחה.

שאל לו סתמ' בעל מהו שיעש' שלית כו' ולא הזכיר בשאלתו אם ביחיד מומחה מיירי או לסני הדיוטות לכך השיבו רב אשי אי מיכנפי כו' אע"פ שהו' לא הוצרך לישאל כ"א לפי שהיה צריך לבא לפניו או הו' או אשתו מפני שהיה רבו וגדול העיר דלא שרי למישרי נדר' באתר' דרביה ונר' לרשב"ם דגר' רבינא ה"ל נדויה לדביתהו אתא לקמי' דרב אשי א"ל בעל מהו שיעשה שליח לאשתו א"ל אי מיכנפן אין אי לא לא ש"מ תלת ש"מ לא שרי למישרי נדויה באתר' דרביה כו' ולא היתה יכולה להביא עשרה בני אדם לביתה ולהתיר דלא שרי למישרי נדויה באתר' דרביה והיא היתה בושה לילך אל רב אשי והיה שואל רבינא לרב אשי אם יוכל הוא להיות שליח להתיר נדויה בפניו ויתירנו לה בעשרה מי מדמינן ליה לנדהו בפניו שאי' מתיר לו אלא בפניו וכשנדהו⁽¹⁾ כחלומו בפניו שאי' מתירי' לו אלא בפניו דשמא יותר חל ההתר והולך לו עונש הנדוי כשמתירי' לו בפניו מאחר שגם הנדוי נקשה בפניו או שמא כיון דלא נדהו אלא בחלום כשלא בפניו דמי ומתירי' לו אפי' שלא בפניו ורב אשי השיב לו אי מכנפי העשרה שמוצאם⁽²⁾ כלם במקום אחד או מהני ההתר שלא בפניה ובכך מתכפר לה נדוי חלומה והכי מסתייעא מילתא ספי ואי לא מיכנפי לא יחזור אחריהן לקבצם דדמיא לכפרה בעל כרחיה ואינו מועיל כל כך ההיתר מאחר שהוא גם⁽³⁾ ע"י שליח אבל⁽⁴⁾ ע"י המנודה עצמו מועיל הכנוף דאל"כ מה הוה שייכא תשובת רב אשי לבעל מה שיעשה שליח אי הוה שייך חלוק דמיכנפי ולא מיכנפי בה כמו בשלוחה⁽⁴⁾ וכי האי גו' אמרן לעי' דליתבי אפרש' דרכי' ויגרום ששיבו לו שלו' ע"י הגרמ' שישאל תחלה בשלומם ובכי ה"ג הוא דקים להו דמסתייע' מילתא להנצל מאותו נדוי שבידי שמים כשהיתר נארע ממילא ש"מ תלת ש"מ לא שרי למישרי נדויה באתר' דרביה שלא רצה רבינ' להתירו כ"א בפני רב אשי ודמיא להא דא' במ"ק⁽⁵⁾ נדה ואי' יודע מי ילך אצל נשיא ויתיר לו [56^b] וזה⁽⁶⁾ צריך שגדול העיר יתיר לו וש"מ כי מיכנפי ש"ד ליעשות הבעל שליח להתיר לה שלא בפניה דלנדהו שלא בפניו מדמינן ליה וש"מ לכנופי לא ומה שפר' רבנו שמואל כאן⁽⁷⁾ דאיכ' למימ' דאפי' להתיר בפניה לכנופי לא דלא מסתייע' מילתא להנצל מעונש נדוי חלום אלא ע"י שמוצא עשרה מכונפי' כדמוכח לעי' אי' נ"ל אף לפי שיסתו כדפר' דא"כ מאי שייכא תשובת רב אשי לבעיא דמהו שיעשה בעל שליח כו' ולעי' גבי פרשת דרכים מיירי בנתינ' שלו' ולא מיירי בהתרה, ושמתא⁽⁸⁾ פרו' שאינה כנדוי שאינה אלא קללה בעלמ' אפי' באתרא דרביה ויחיד מומחה שרי שמתא ורבנו יעקב השיב לו דמאין אדם רוצה שתתבזה אשתו בכ"ד לא קשיא מידי דכי ה"ג אשכחן באלמנה נזונית⁽⁹⁾ דקתני בין מן הארוסי' בין מן הנשואין מוכרת שלא בכ"ד וקאמ' בגמ' בשלמ' מן הנשואי' משום מזוני אלא מן הארוסין מ"ס וקא מפרש לפי שאין אדם רוצה שתתבזה אשתו בכ"ד וזה איפשר ע"י שליח אלא ש"מ שכשצריכה לבא לב"ד אפי' ע"י שליח על זה אנו אומרי' אין אדם רוצה שתתבזה אשתו

(1) מוגה ויכשנדהו, אבל גם להלן: כיון דלא נדהו. (2) שמוצא אותם.

(3) נמחק ע"י נקודות.

(4) זוהי חוספת רבי' יהודה עצמו החולק בזה על הרשב"ם, בס' הישר שם למטה, דף ס"ז ע"ג: ואין (צ"ל: ואי' ואיכא) למימר דאפילו להתיר בפניה דלא מסתייעא מילתא להנצל מעונש נדוי חלום אלא ע"י שמוצא מכונפים ממילא כדמוכח לעיל, ועל דבריו אלו ימשיב ר' יהודה להלן בסמוך: ומה שפר' רבנו שמואל וכו'. (5) מ"ק י"ז א'. (6) ויתיר לו' כפול בתחילת העמוד.

(7) עי' לעיל בהערה 4. (8) חזר לדברי הרשב"ם, עי' ס' הישר שם. (9) כתובות צ"ז ס"א.

בב'ד ומה שק' לו נמי כנוף בשלשה לא שייך אבל בעשרה שייך שפיר לא קשי' מידי דבשלשה
אשכחן כנוף כי הכא בפ' זה בורר בסופיה⁽¹⁾ דקאמ' הודאה בפני ג' וקאמ' האי אוריתא וימנין
כתבינ' וזמנין לא כתבינ' כנפי ויתבי כתבינן כנפינהו איהו לא כתבינן ומה שק' לו דבפ' ר' גרדי'
ה"ל לאתוויי הך מילתא דרבינא כולה משום שמתא דסיפא נקטה ומה שהוא תמה מה חלוק שייך
לענין נדר בין מיכנפי לכנפינהו איהו בזה פר' טעם למעלה ועל פרו' רבנו שמואל ק'
שהוא מגיה כל הספרים ועו' הק' לו אביו רבנו מאיר⁽²⁾ מאי קאמ' בעל מהו שיעשה שליח
לחרט' אשתו מה ענין חרטה אצל נדוי ודומה שלא היה גורסו שהוא לא כת' בסרושו⁽³⁾ אלא בעל
מהו שיעשה שליח לאשתו ומ"מ הו' כתוב בכל הספרי' ומה שפר' בשמתא שאינה חמורה כנדוי
ואינה אלא קללה בעלמ' יש להתיר אפי' באתרא דרביה וגם כל עיקר גרסתו שבו' נדויא שזהו לשון
ארמית מדלא קאמ' נדוי ואפ"ה קרי ליה נדויא ולא קרי ליה שמתא אינו נר' לרבנו יעקב כלל דלא
מצינו בכל התלמוד חלוק בין נדוי לשמתא אלא שבלשו' הקדש נקר' נדוי ובלשו' ארמית נקר'
שמתא ולעולם לא יאמר נדויא כ"א שמתא דלא לישתמיס דלימ' נדוי⁽⁴⁾ מנדינן ליה אלא שמותי
משמתינן ליה ולא שמתהו אלא נדהו ולעי' נמי גבי מנודה אני לך אמרי⁽⁵⁾ דמשמ' שמתא ואפי'
לרבנו יעקב דאמ' לישנא דנדינא הוא בזה פר' לעי'⁽⁶⁾ טעם דלא משמ' ליה לשו' נדוי אע"פ שבכל
התלמוד או' מנודה בלשו' נדוי לפי שהרוצה להרחיק עצמו מד' אמות של חברו אינו רגיל לנדות
עצמו על כך וכמו כן ג"ל ראייה מההי' דמ"ק⁽⁷⁾ דקאמ' ליה ר"ל לההוא גברא ליהוי ההו'
גבר' בשמתא אמ' לי' אם ממון נתחייבתי לך נדוי מי נתחייבתי לך אדרבה ליהוי ההו' גברא
בשמתא. אלמ' משמ' דשמתא נקרא נדוי ועוד דעלה קאמ' התם שאמרו לר"ל זיל לגבי נשיא דלשרי
לך דתניא נדהו ואי' יודע מי נדהו ילך אצל נשיא ויתיר לו אלמא מחמיר התם בשמתא להתיר
בגדול הדיר כנשיא כשאי' המגדה לפנינו כמו בנדוי מיהו בזה יכול לדחות דנדוי התם נעשה כלשון
עברית אלא שהתלמוד קבע הלשו' שם בלשו' ארמית וקרי ליה שמתא ולפי שיטת רשב"ם היה יכול
לומ' דהא דלא שרי למישרי נדויא באתרא דרביה זהו דוק' בנדוי של חלום לפי שהו' חמור הרבה
שהוא כעין נכואה ושמתא בעלמא בלא חלום אפי' באתר' דרביה ולא מיירי הכא מידי בנדהו
ואי' יודע מי נדה דסתם אי' מועיל אפי' רביה ולא גדול העיר כ"א הנשיא וסוף דבר גרס'
הספרי' עיקר.. עכ"ל פרו' הר"ר יהוד' בר"נ פ"ק דנדריי'.

ב. מפ' נדרים מיוחדם לרש"י

פירוש זה דומה בהרבה ל'פירוש' שבשמ"ק, גם בכמה מבטאים שוים, השווה כל עמוד זה ל'פירוש' שהעתקתי בתרביץ ש"ד עמ' 181 [53] — 182 [54] מהגהות ר"ב אשכנזי כ"י בריס' מוז'. אבל אינו אותו הפירוש אלא פירוש אחר, וגם הוא פירוש אשכנזי שנתייחס לרש"י, כשם שנתייחס הפירוש הנדפס לנדרים לרש"י.

(1) סנהד' כ"ט ב', ועיי' מאירי נדרים כאן.

(2) בס' הישר שם, דף ס"ז ע"ג: וקשיא לר' אבא.

(3) הרשב"ם כתב דבריו ראשונה בפירושו לנדרים, ורומז לו גם בס' הישר שם: והכל

מ ר ש ת י וכו'. (4) נדוויי. (5) ח' ע"ב.

(6) עי' תוס' שם ד"ה במאי, ורא"ש שם ע"א ד"ה משמתנא. (7) י"ן א'.